

SELÇUK HUKUK KONGRESİ

2020

ÖZEL HUKUK TEBLİĞLERİ
TAM METİN KİTABI

SELÇUK HUKUK KONGRESİ 2020
ÖZEL HUKUK TEBLİĞLERİ TAM METİN KİTABI

ISBN 978-625-406-848-5

nobel
Akademik Yayıncılık

NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ.
Ankara Büro: Mithatpaşa Cad. No: 74/4 Kızılay/ANKARA
Tel: +90 312 418 20 10 • Faks: +90 312 418 30 20
Rasimpaşa Mah. Rıhtım Cad. Nemlizade Sk. Cüleriye Apt.
No: 9 Daire: 3 Kadıköy/İSTANBUL • Tel - Faks: +90 216 418 20 10
nobel@nobelyayin.com • www.nobelyayin.com

nobel

nobel

MEDENİ BİRLİKTELİK SÖZLEŞMESİ*

Hakkı Mert DOĞU**

ÖZET

Fransız Medeni Kanunu'nun 515-1 ile 515-8 maddeleri arasında düzenlenen ve Fransızca *pacte civil de solidarite* şeklinde ifade edilen kurum, evlenmeyi düşünmeyen ancak evlilik benzeri bir kurum altında yaşamak isteyenler için getirilmiştir. Türkçede, *Medeni Birliktelik Sözleşmesi* veya *Medeni Dayanışma Sözleşmesi* biçiminde ifade edilebilen bu kurum, Türk Hukuku'nda herhangi bir düzenlemeye sahip değildir.

Çalışmada, medeni birliktelik sözleşmesi ele alınmakta olup, ilgili kuruma ilişkin birtakım bilgiler verilmekte ve Türk Hukuku açısından bu veya buna benzer bir müessesenin uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fransız Medeni Kanunu, Medeni Birliktelik Sözleşmesi, Aile Hukuku, Evlilik, Evlilik Benzeri Kurum

CIVIL SOLIDARITY PACT

ABSTRACT

The institution, which is regulated in articles between 515-1 and 515-8 of the French Civil Code and expressed as *pacte civil de solidarite* in French, has been brought for those who do not intend to marry but want to live under a marriage-like institution. This institution, which can be expressed as a Civil Solidarity Agreement or Civil Solidarity Pact in Turkish, does not have any regulation in Turkish Law.

In the study, the civil partnership agreement is considered, some information about the relevant institution is given and it is evaluated whether this or a similar institution can be applied in terms of Turkish Law.

Keywords: French Civil Code, Civil Solidarity Pact, Family Law, Marriage, Marriage-like Institution

---

* Bu çalışma, 17-19 Aralık 2020 tarihlerinde gerçekleştirilen Selçuk Hukuk Kongresi'nde sunulmuş olan tebliğin genişletilmiş hâlidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı
mert.dogu@karatay.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4695-9623

GİRİŞ

Fransa'da kayıtlı birlikteliklerden biri olarak kabul edilen medeni birliktelik sözleşmesi, evliliğe benzeyen ancak tam olarak evlilik gibi değerlendirilmeyen bir kurumdur. Medeni birliktelik sözleşmesinde, evlilik kadar olmasa da tarafların birtakım hak ve yükümlülükleri doğmaktadır.

Çalışmada medeni birliktelik sözleşmesi ile Türk Hukuku açısından bu veya benzeri bir kurumun uygulanıp uygulanamayacağı üzerinde durulmaktadır. İlk bölümde medeni birliktelik sözleşmesine ilişkin genel bilgiler verilmektedir. İkinci bölümde medeni birliktelik sözleşmesinin hüküm ve sonuçları hem taraflar hem de çocuklar açısından ele alınmaktadır. Son bölümde ise medeni birliktelik sözleşmesi veya buna benzer bir kurumun, Türk Hukuku açısından kabul edilip edilemeyeceği, evlilik bağı olmaksızın fiili birliktelik içinde yaşayanlar ile İstanbul Sözleşmesi de dikkate alınmak suretiyle değişik açılardan ele alınmaktadır.

I. MEDENİ BİRLİKTELİK SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

A. Tanımı

Fransız Hukuku'nda Fransız Medeni Kanunu'nu değiştiren 15 Kasım 1999 tarihli 90-944 sayılı Kanun ile yürürlüğe giren ve Fransızca *pacte civil de solidarité* (PACS) şeklinde ifade edilen kurum, evlenmeyi düşünmeyen ancak evlilik benzeri bir statüye girmek isteyen aynı veya farklı cinsiyetteki yetişkin kişilerin, bu bağlılıklarının hukuki anlamda tanınması ve onlara aile hukuku kaynaklı birtakım yükümlülüklerin yüklenebilmesi imkânını sağlayan bir kayıtlı birliktelik olarak ortaya çıkmıştır¹. Fransız Medeni Kanunu'nun (French Code Civil) 515-1 ilâ 515-8 arasındaki maddelerde düzenlenen bu kurum, İngilizce *Civil Solidarity Pact* şeklinde adlandırılırken, Türkçede bunu *Medeni Birliktelik*

¹ Bkz., **DÖBEREINER** Christoph, *Eherecht in Europa*, 3. Aufl., Hrsg. RING Gerhard/SUß Rembert, Bonn, 2017, Rn. 244, s. 588; **BARLOW** Anne, "Regulation of Cohabitation, Changing Family Policies and Social Attitudes: A Discussion of Britain Within Europa", *Law & Policy*, S.26, 2004, s. 65; **GOOSSENS** Elise, "Different Regulatory Regimes for Registered Partnership and Marriage: Out-Dated", https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2156131, Erişim Tarihi: 15.12.2020, s. 635.

or Indispensable? **YASAN** Candan, *Milletlerarası Özel Hukukta Aynı Cinsiyetten Kişilerin Birliktelikleri*, İstanbul, 2013, s. 23; **TEKDOĞAN BAHÇIVANCI** Işıl S., "Evlilik Dışı Birlikte Yaşam Modellerine Uygulanacak Hukuk", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.33, 2018, s. 632; **DEVERS** Alain, "Evlilik Dışı Beraberliklerin Milletlerarası Özel Hukuk Yönü Uygulanacak Hukuka İlişkin Fransa'daki Bazı Görüşler", Çev: TIRYAKIOĞLU Bilgin/ÖZTÜRK Necla, *Public and Private International Law Bulletin*, C.27, S.2, 2017, s. 975.

Sözleşmesi veya Medeni Dayanışma Sözleşmesi biçiminde ifade etmek mümkündür.

Medeni birliktelik sözleşmesi, Fransa'da ilk başlarda aynı cinsiyetteki kişiler için getirilmiş ancak daha sonradan farklı cinsiyette kişiler açısından da popüler hâle gelmiş ve evlilik kurumuyla yarışır ve hatta ona rakip olacak kadar tercih edilmiştir².

Medeni birliktelik sözleşmesiyle taraflar, istedikleri hususları düzenleme ve istedikleri anda bunu değiştirme imkânına sahip olmaktadır³.

B. Şartları

Medeni birliktelik sözleşmesi, tarafların yapacakları ve ortak iradelerini ilk derece mahkemesi ya da noterde açıklayacakları yazılı bir sözleşme ile kurulmaktadır⁴. Sözleşmesinin ilk derece mahkemesi veya noter aracılığıyla yapılıyor olması hem birlikteliğe ilişkin kayıt tarihinin bilinmesi ve belirlenmesi hem de sözleşmeyle sağlanan birlikteliğin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi imkânını sağlamaktadır⁵. Ayrıca bu durum, medeni birliktelik sözleşmesinin ispatını da kolaylaştırmaktadır.

Medeni birliktelik sözleşmesinde tarafların Fransa'nın aynı bölgesindeki güncel veya gelecekte birlikte yaşayacakları ve ortak yerleşim yeri olarak kabul edecekleri yeri bildirmeleri de gerekmektedir.

Medeni birliktelik sözleşmesinin yapılabilmesi için tarafların ayırt etme gücüne sahip ve eğin olmaları gerekir; bu sözleşme, taraflardan en az biri evliyse veya taraflardan en az biri başka bir kişiyle medeni birliktelik sözleşmesi kapsamında bağlıysa ya da taraflar arasında belli bir hısımlık derecesi varsa yapılamaz⁶ (Art. 515/2 CC).

C. Hukuki Niteliği

Medeni birliktelik sözleşmesi, Türk doktrinindeki bir görüşe göre -cinsiyet ayrımı yapılmaksızın- kıyas yoluyla evlilik olarak vasıflandırılabilceği gibi bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre bu tür birlikteliklerin, evlilik olarak

² **RAULT**, Wilfried, "The Intimate Orientations of the First "PACS" Couples in France", Population-E, C.66, S.2, 2011, s. 303;

³ **TEKDOĞAN BAHÇIVANCI**, s. 632.

⁴ **ÖZTÜRK** Necla, Milletlerarası Özel Hukukta Aile Kurma Amaçlı Evlilik Benzeri Yaşam Modelleri, Ankara, 2016, s. 72; **DÖBEREINER**, Rn. 245, s. 588;

⁵ **TEKDOĞAN BAHÇIVANCI**, s. 632.

⁶ **DEVERS**, s. 975; **ÖZTÜRK**, s. 72; **YASAN**, s. 26.

vasıflandırılması mümkün değildir⁷. Medeni birliktelik sözleşmesi, yeni bir hukuki kurum olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu kurumun, nişanlama ile evlilik arasında bir kurum olduğunu söylemek yanlış olmaz. Evliliğe benzeyen ve fakat tam olarak evlilik gibi değerlendirilemeyen ve ondan farklı olan bir kurumdur⁸.

Medeni birliktelik sözleşmesi, her ne kadar bir sözleşme de olsa, borçlar hukuku karakterinde ziyade aile hukuku karakteri daha ağır basan bir sözleşmedir; çünkü bu sözleşmede amaç tarafların bir aile kurmasıdır⁹.

II. MEDENİ BİRLİKTELİK SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI İLE SONA ERMESİ

A. Taraflar Açısından Hüküm ve Sonuçları

1. Genel Olarak

Medeni birliktelik sözleşmesi yapan taraflar, genellikle evlilik birliği içerisinde bulunan eşlerle aynı kapsamda değerlendirilmezler¹⁰. Medeni birliktelik sözleşmesinde tarafların karşılıklı hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır¹¹.

Taraflar, medeni birlikte sözleşmesinde, günlük ihtiyaçlar için yapılan harcamalar ile borçlardan birlikte ve müteselsil olarak sorumludurlar¹². Örneğin hayatın devamlılığı için ortak ihtiyaçlar ile ortak oturlan apartman dairesine ilişkin giderler bu kapsamda değerlendirilebilir.

2. Mal Rejimi

Fransız Medeni Kanunu'na göre yasal mal rejimi, tarafların evlendikten sonra tek başlarına veya birlikte elde ettikleri kazançlardan oluşan ve kazanç ortaklığı esasına dayanan bir mal ortaklığı rejimidir¹³. Söz konusu kazançlar,

⁷ Konuya ilişkin olarak bkz., **SİRMEN** Sedat Kazım, "Eş Cinsel Birliktelikler ve Bunların Kanunlar İhtilafı Hukukunda Düzenlenişi" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.58, S.4, 2009, s. 857; **ÖZTÜRK**, s. 199; **YASAN**, s. 111.

⁸ **GOOSSENS**, s. 635 vd.; **ÖZTÜRK**, s. 78; **YASAN**, s. 23-24.

⁹ **ÖZTÜRK**, s. 200.

¹⁰ **DÖBEREINER**, Rn. 246, s. 588.

¹¹ **YASAN**, s. 29; **ÖZTÜRK**, s. 74.

¹² **NYE** Robert A., "The Pacte Civil de Solidarité and the History of Sexuality", French Politics, Culture & Society, C.21, S.1, 2003, s. 89; **TEKDOĞAN BAĞÇIVANCI**, s. 633; **DÖBEREINER**, Rn. 246, s. 588.

¹³ **ERSEN PERÇİN** Gizem, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 23; **ÇAKIR** Aytuğ Ceyhun, Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı, İstanbul, 2018, s. 41.

mesleki faaliyet kapsamında elde edilen kazançların yanı sıra kişisel mallarından elde ettikleri gelirler de olabilir¹⁴.

Medeni birliktelik sözleşmesinde tarafların birlikte oldukları süre zarfında edindikleri malların, ortaklaşa kazanıldığını, medeni birliktelik sözleşmesine koymaları mümkündür ve fakat sözleşmede taraflarca böyle bir belirleme yapılmamışsa mal ayrılığı rejimi uygulanmaktadır. Ayrıca malın kime ait olduğu bilinmiyorsa birlikte alındığı kabul edilirken; sözleşme yapılmadan önceki mallar, bu durumdan tamamen ayrı tutulmaktadır¹⁵.

3. Miras Hakkı

Fransız Medeni Kanunu'na göre evlilik birliğinde sağ kalan eşin miras hakkı vardır ve sağ kalan eş, mirasbırakanın kan hısımlarıyla veya tek başına mirasçı olabilmektedir¹⁶. Sağ kalan eşin yasal miras hakkı dışında, eşi koruyucu birtakım hükümlere de yer verilmektedir¹⁷.

Medeni birliktelik sözleşmesi, evlilik olmadığı ve taraflar evlilik birliğindeki eşlerle aynı statüde değerlendirilmediği için, tarafların kanuni miras hakları bulunmamaktadır¹⁸. Medeni birliktelik sözleşmesinde sağ kalan tarafın miras payı alabilmesi için, ölen tarafça bir vasiyetname yapılmış olması gerekir¹⁹. Bununla birlikte ölen taraf adına yapılmış kira sözleşmesi, sağ kalan tarafa geçmekte ve sağ kalan taraf oturma hakkına sahip olmaktadır²⁰.

4. Soyadı ve Vatandaşlık

Fransız Hukuku'nda evlenen kadın, doğumla kazandığı soyadını kaybetmez ve isterse kendi soyadının yanında eşinin soyadını da kullanabilir²¹. Medeni birliktelik sözleşmesinde taraflara, birbirlerinin soyadlarını kullanma

¹⁴ **ERSEN PERÇİN**, s. 23. Evlilik birliği devam ederken miras veya bağışlama yoluyla elde edilen değerler, ortaklık kapsamında değildir.

¹⁵ **DÖBEREINER**, Rn. 246, s. 588.

¹⁶ **ERMAN**, Hasan Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı, İstanbul, 1986, s. 11; **ÇAKIR**, s. 40.

¹⁷ **ÇAKIR**, s. 41.

¹⁸ **DÖBEREINER**, Rn. 247, s. 588.

¹⁹ **ÖZTÜRK**, s. 77.

²⁰ **PERELLI-HARRIS** Brienna/**GASSEN** Nora Sánchez, "How Similar are Cohabitation and Marriage? Legal Approaches to Cohabitation Across Western Europe", Population and Development Review, S. 38/3, 2012, s. 452-453.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., **HELVACI** Serap/**KOCABAŞ** Gediz, "Fransız, Alman, İsviçre ve Türk Hukuklarında Kadının Soyadı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.21, S.2, 2015, s. 617-618; **ABİK** Yıldız, Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı, Ankara, 2005, s. 198; **MOROĞLU** Nazan, Kadının Soyadı, İstanbul, 1999, s. 77.

hakkı tanınmamıştır. Soyadı ve soyadı değişikliği, medeni birliktelik sözleşmesi açısından tarafları etkilemez. Tarafların birbirinin soyadlarını alma veya kullanma gibi bir zorunlulukları yoktur²². Bir başka ifadeyle evlilikte soyadı değişikliği gerekmediğinden, medeni birliktelik sözleşmesinde de evleviyetle gerekmezdir.

Medeni birliktelik sözleşmesinin yapılması, Fransız vatandaşı olmayan tarafa, vatandaşlık kazandırmamakla beraber ikamet tezkeresi alabilme konusunda kolaylık sağladığı söylenebilir²³.

B. Çocuklar Açısından Hüküm ve Sonuçları

1. Velayet Hakkı ve Soybağı

Velayet hakkı, çocukların ve istisnai hâllerde de kısıtlı erginlerin şahıs ve mallarının korunması amacıyla ana ve babalarının sahip oldukları tüm hak ve yetkiler şeklinde tanımlanabilir²⁴. Fransız Hukuku'nda velayet hakkına, her iki eş de sahiptir (Art. 372/1 CC) ve her eşin çocukla kişisel iletişim kurma hakkı vardır²⁵.

Medeni birliktelik sözleşmesinde babalık karinesi söz edilememekte; bu birliktelik içinde doğan çocuk için, birliktelikteki erkeğin doğrudan (otomatikman) baba sayılması mümkün olmamaktadır. Böylesi bir durumda söz konusu birliktelikten meydana gelen çocuğun hukuki anlamda soybağına ilişkin sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Babalık karinesinden söz edilebilmesi için çocuğun doğduğu sırada, anne ile koca arasında bir evlenme sözleşmesinin varlığı gerekmektedir²⁶. Medeni birliktelik sözleşmesinde, taraflar arasında evlilik ilişkisi bulunmadığından dolayı burada babalık karinesinden de bahsetmek mümkün olmaz. Söz konusu birliktelikte bir çocuk dünyaya gelirse, tanıma (Art. 260/3 CC), evlat edinmeyle veya babalık hükmüyle soybağının kurulması gerekmektedir²⁷.

2. Evlat Edinme ve Sun'î Döllenme

Fransız Hukuku'nda evlat edinme tam evlat edinme ve basit evlat edinme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tam evlat edinmede çocuk ile akrabalık ilişkisi

²² YASAN, s. 30-31; ÖZTÜRK, s. 76.

²³ ÖZTÜRK, s. 75.

²⁴ USTA Sevgi, Velayet Hukuku, İstanbul, 2016, s. 23-24.

²⁵ DÖBEREINER, Rn. 197, s. 579.

²⁶ BAYGIN Cem, Soybağı Hukuku, İstanbul, 2010, s. 21; ÖZDEMİR Hayrunnisa/RUHI Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları, İstanbul, 2016, s. 758.

²⁷ PERELLI-HARRIS /GASSEN, s. 456.

tam anlamıyla kurulmuş olup, çocuğun önceki ailesiyle irtibatı ve bağı tamamen kesilir (Art. 356/1 CC). Basit evlat edinmede ise, tam evlat edinmeden farklı olarak, özellikle evlat edinilen çocuk ile önceki ailesi arasındaki ilişki sona ermez. Ancak velayet hakkı, evlat edinene geçer.

Medeni birlikte sözleşmesinde tarafların birlikte evlat edinmeleri söz konusu değildir. Özellikle aynı cinsiyetteki çiftlerin, birlikte evlat edinmeleri mümkün olmamakta²⁸; bunun tek istisnasını evli olmayan kişilerin tek başlarına evlat edinmelerine izin veren düzenleme oluşturmaktadır²⁹.

Fransız Hukuku'nda medeni birliktelik sözleşmesinde kadın eşlerin sun'î dölleme yoluyla çocuk sahibi olmalarına da imkân tanınmamaktadır³⁰. Ancak tarafların, bu yolla çocuk sahibi olma imkânını tanıyan ülkelerde çocuk sahibi olup geri gelmelerinde herhangi bir engel yoktur³¹. Aynı cinsiyetteki kişilerin evlat edinmeleri veya sun'î dölleme yoluyla çocuk sahibi olmaları imkânının tanınması, gelecek nesiller açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir³².

Farklı cinsiyetteki medeni birliktelik sözleşmesinde ise sun'î dölleme yoluyla çocuk sahibi olunması mümkündür³³. Bu tür birliktelik içinde sun'î döllemeye izin verilmesi, sun'î döllemede gerçekleştirilecek olan tıbbi işlemlerin kayıt altında ve bir sağlık kuruluşu gözetim ve denetim altında yapılacak olmasıdır. Bu sayede özellikle spermin kimden alındığı (birliktelikteki erkekten alındığı) bilinmektedir.

C. Sona Ermesi

Medeni birliktelik sözleşmesi ile kurulan birliktelik ortak sözleşme, tek taraflı beyan, tarafların birbiriyle veya başka biriyle evlenmesi ve ölüm nedenlerinden biriyle sona erdirilebilir.

²⁸ **STEINER** Eva, "The Spirit of the New French Registered Partnership Law-Promoting Autonomy and Pluralism or Weakening Marriage", C.12, S.1, 2000, s. 11; **MARTIN** Claude/**THÈRY** Ben, "The PACS and Marriage and Cohabitation in France", International Journal of Law, Policy and the Family, C.14, S.3, 2001, s. 148; **NYE**, s. 89.

²⁹ **YASAN**, s. 39.

³⁰ **NYE**, s. 89; **YASAN**, s. 34-35. Sun'î döllemede, cinsel birliktelik olmaksızın, erkeğe ait spermlerin alınarak kadına ait yumurtalığa enjekte edilmesiyle dölleme sağlanmaktadır. **TURGUT** Cemile, Yapay Dölleme Taşıyıcı Annelik ve Soybağına İlişkin Hukuki Sorunlar, İstanbul, 2016, s. 3-4.

³¹ **YASAN**, s. 35.

³² Konuya ilişkin olarak ayrıca bkz., **KIRKBEŞOĞLU** Nagehan, Soybağı Alanında Biyoetik ve Hukuk Sorunları, İstanbul, 2006, s. 82-83.

³³ Bu durum için birlikteliğin en az iki yıldan beri devam ediyor olması aranmaktadır. Bkz., **ACABEY** Mehmet Beşir, Soybağı, İzmir, 2005, s. 87.

Taraflar, ortak bir sözleşme ile bu statülerini sona erdirmeye imkânına sahip olmakla birlikte; taraflardan her birinin, tek taraflı yazılı bir beyanıyla da sona erme gerçekleşebilir. Yazılı nüshanın bir örneğinin mahkemeye sunulması gerekmektedir.

Bu statü içerisinde edinilen malların, ortaklaşa kazanıldığını ilişkin sözleşmede belirleme yapılmışsa, birlikteliğin tarafların birbiriyle evlenmesi neticesinde sona ermesi dışında, mahkemeden malların paylaşımına ilişkin bir karar çıkmamışsa, dostane şekilde dağıtım yapılmalıdır.

Medeni birliktelik sözleşmesinin sona ermesi durumunda yoksulluk nafakası söz konusu olmaz³⁴. Medeni birliktelik sözleşmesinin tek taraflı irade beyanıyla sona ermesi durumunda, karşı tarafın uğramış olduğu zararların tazmini gerekliliği kabul edilmelidir³⁵.

III. TÜRK HUKUKU AÇISINDAN MEDENİ BİRLİKTELİK SÖZLEŞMESİ VEYA BUNA BENZER BİR KURUMUN UYGULANIP UYGULANAMAYACAĞI MESELESİ

Türk Hukuku'nda, medeni birlikte sözleşmesi veya buna benzer bir müessese bulunmamaktadır³⁶. Türkiye'de özellikle son yıllarda kişiler arasında evlilik bağı olmasa bile birlikte yaşamaların arttığını görmek mümkündür. Bir başka ifadeyle taraflar evlenmeksizin, tıpkı evliler gibi bir arada yaşamakta ve bu da bir realite olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu fiili birliktelikler pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Fiili birliktelik devam ederken alınan malların durumu, tarafların borçları, çocukların durumu vb. meselelere ilişkin problemlerin varlığından söz edilebilir³⁷. Özellikle tarafların bu fiili birlikteliklerinin sona ermesi durumunda, ilgili problemlerin olumsuz yansımaları kendisini daha çok hissettirmektedir.

Türk toplumunun yapısı dikkate alındığında, medeni birlikte veya buna benzer bir kurumun varlığı ve doğrudan uygulanması, ilk anda ahlaka ve adaba aykırı olarak değerlendirilebilir. Ancak evlilik bağı olmaksızın yaşanan fiili birliktelikte ortaya çıkan sorunlar dikkate alındığında, medeni birliktelik sözleşmesi gibi olmasa da buna benzer bir kuruma ihtiyaç duyulduğunu söylemek yanlış olmaz.

³⁴ ÖZTÜRK, s. 77.

³⁵ YASAN, s. 42, dp. 156.

³⁶ ÖZTÜRK, s. 119.

³⁷ Ayrıca bkz., HATEMİ Hüseyin, Hukuka ve Ahlâka Aykırılık Kavramı ve Sonuçları (Özellikle BK 65 Kuralı), İstanbul, 1976, s. 330 vd.; KÖTELİ M. Argun, Evliliğin Hukuki Niteliği ve Evlilik Dışı Beraberlikler, İstanbul, 1991, s. 99 vd.

Türk Hukuku açısından medeni birliktelik sözleşmesine benzer bir kurumun getirilmesi, fiili birlikteliklerde yaşanması muhtemel problemleri engelleyici nitelik taşıyacağı gibi devlet nezdinde bu birlikteliklerin kayıt altına alınacak olması taraflar bakımından daha temkinli hareket edilmesi sonucunu da doğuracaktır. Kriter ve şartları, Türk toplumunun ahlak ve anlayışına uygun şekilde düzenlenmiş ve kesinlikle evliliğe bir alternatif olarak getirilmemiş medeni birliktelik sözleşmesine benzer bir kurumu ortaya koymak mümkün olabilecektir. Hemen şunu belirtmek isteriz ki bu düzenlemenin, cinsiyetleri farklı kişiler açısından uygulanması kanaatimizce daha uygundur.

Medeni birliktelik sözleşmesine benzer bir kurumun getirilmesiyle birlikte, aslında aralarında evlilik bağı olmaksızın fiilen birlikte yaşayan kişiler açısından da bu birlikteliklerin devlet bakımından da tanınması ve bu tür yaşantı içerisinde olanlara yapılan toplum baskısının da azalması gündeme gelecektir. Örneğin söz konusu kurumun, bir evlilik okulu³⁸ (veya sevgililik sözleşmesi adı verilebilir) olarak değerlendirilmesi ve bunu evliliğe, resmi makamların kayıtları arasına giren, bir ön hazırlık aşaması olarak kabul etmek mümkündür.

Konuya İstanbul Sözleşmesi açısından da bakmak gerekir. İstanbul Sözleşmesi, kadına karşı şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi³⁹ amacıyla kabul edilmiş bir sözleşmedir⁴⁰. İstanbul Sözleşmesi'nde taraflar evli olsunlar veya olmasınlar, herhangi bir ayırım yapılmaksızın birlikte ikamet eden herkese ve kadına karşı şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele amacı söz konusudur⁴¹.

Medeni birlikte sözleşmesine benzer bir düzenlemenin getirilmesi, aslında İstanbul Sözleşmesi'yle ulaşılmak istenen amaca da yardımcı olabilir. Şöyle ki evli olmamalarına rağmen fiili birliktelik içinde yaşayanlar arasındaki

³⁸ Evlilik okuluna ilişkin olarak bkz., **ARICI** Emin, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması", Aile Hukukunda Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, Ed. ÜNAL Akın/KALKAN Arif, Ankara, 2019, s. 25.

³⁹ Sözleşmedeki kavramların bazılarında çeviri hatalarının olduğu görülmektedir. Örneğin sözleşme, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olmasına rağmen, Türkçe'ye "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olarak çevrilmiştir. Benzer şekilde "eşler veya partnerler" arasındaki "şiddet" ibaresi, "eşler veya ebeveynler arasındaki" şiddet olarak çevrilmiştir. Bkz., **BAKIRCI** Kadriye, "İstanbul Sözleşmesi", Ankara Barosu Dergisi, 2015/4, s. 137.

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz., **KOCA** Mahmut, "İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun'un Değerlendirilmesi", Aile Hukukunda Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, Ed. ÜNAL Akın/KALKAN Ankara, 2019, s. 29 vd.

⁴¹ **BAKIRCI**, s. 134.

her türlü şiddetin önüne geçilmeye çalışılması, İstanbul Sözleşmesi'nin yanı sıra getirilecek medeni birliktelik sözleşmesine benzer kurumla daha caydırıcı bir niteliğe kavuşabilir. Ayrıca yapılacak düzenlemelerle birlikte şiddet mağduru olan kişilerin, sırf bu kurum altında olmalarından dolayı özel tazminat türleri ve bunları hak etmeleri gündeme gelebilir.

SONUÇ

Medeni birliktelik sözleşmesi evlenmeyi istemeyen ancak evlilik benzeri bir statüde yer almak isteyen kişilerin hukuki anlamda tanınmalarını sağlayan bir kurum olarak getirilmiştir. Uygulamasına Fransa'da rastlanan bu kurum hem aynı hem de farklı cinsiyetteki kişiler için söz konusu olabilmektedir. Medeni birliktelik sözleşmesi, evlilikten ayrı olduğu için, sözleşmenin doğurduğu hüküm ve sonuçlar da buna göre tespit edilmektedir.

Türk Hukuku'nda medeni birliktelik sözleşmesi veya buna benzer bir kurumdan söz etmek mümkün değildir. Toplumsal yapı incelendiğinde, son yıllarda kişilerin evlilik birliği olmaksızın tıpkı evliymiş gibi yaşadıkları görülmektedir. Aralarında resmi bir birliktelik olmayan kişilerin aynı çatı altında yaşamaları, beraberinde bazı sorunları da getirmektedir. Hukuki anlamda resmiyet kazanmayan bu fiili birlikteliklerin sona ermesi durumunda da ortaya istenmeyen sonuçların çıkması kaçınılmazdır.

Şartları ve kriterleri, Türk toplumunun yapısına uygun olacak ve medeni birliktelik sözleşmesi benzeri bir kurumun getirilmesi, ilk anda ahlaka aykırı olarak görülecek olsa da fiili birlikteliklerde yaşanan problemler dikkate alındığında böyle bir kuruma ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Türk Hukuku açısından böylesi bir kurumun, sadece farklı cinsiyettekiler için uygulanması uygun olacaktır.

İstanbul Sözleşmesi açısından da durum değerlendirildiğinde, bu sözleşmenin amacına yardımcı olacak ve özellikle şiddet eğilimine yönelmeyi caydıracak bir kurumun getirilmesi fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ABİK Yıldız, Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

ACABEY Mehmet Beşir, Soybağı, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2005.

ARICI Emin, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması", Aile Hukukunda Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm

Önerileri Çalıştayı, Ed. ÜNAL Akın/KALKAN Arif, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 17-25.

BAKIRCI Kadriye, "İstanbul Sözleşmesi", Ankara Barosu Dergisi, 2015/4, s. 133-204.

BARLOW Anne, "Regulation of Cohabitation, Changing Family Policies and Social Attitudes: A Discussion of Britain Within Europa", Law & Policy, S.26, 2004, s. 57-86.

BAYGIN Cem, Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

ÇAKIR Ayтуğ Ceyhun, Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

DEVERS Alain, "Evlilik Dışı Beraberliklerin Milletlerarası Özel Hukuk Yönü Uygulanacak Hukuka İlişkin Fransa'daki Bazı Görüşler", Çev: TIRYAKIOĞLU Bilgin/ÖZTÜRK Necla, Public and Private International Law Bulletin, C.27, S.2, 2017, s. 963-994.

DÖBEREINER Christoph, Eherecht in Europa, 3. Aufl., Hrsg. RING, Gerhard/SUß, Rember, Zerb Verlag, Bonn, 2017.

ERMAN Hasan, Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1986.

ERSEN PERÇİN Gizem, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.

GOOSSENS Elise, "Different Regulatory Regimes for Registered Partnership and Marriage: Out-Dated", https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2156131, Erişim Tarihi: 15.12.2020, s. 633-650.

HATEMİ Hüseyin, Hukuka ve Ahlâka Aykırılık Kavramı ve Sonuçları (Özellikle BK 65 Kuralı), İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976

KIRKBEŞOĞLU Nagehan, Soybağı Alanında Biyoetik ve Hukuk Sorunları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.

KOCA Mahmut, "İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun'un Değerlendirilmesi", Aile Hukukunda Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı, Ed. ÜNAL Akın/KALKAN Arif, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 27-62.

KÖTELİ M. Argun, Evliliğin Hukuki Niteliği ve Evlilik Dışı Beraberlikler, Kazancı Kitap, İstanbul, 1991

MARTIN Claude/**THÉRY** Ben, "The PACS and Marriage and Cohabitation in France", International Journal of Law, Policy and the Family, C.14, S.3, 2001, s. 135-158.

MOROĞLU Nazan, Kadının Soyadı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999.

NYE Robert A., "The Pacte Civil de Solidarité and the History of Sexuality", French Politics, Culture & Society, C.21, S.1, 2003, s. 87-100.

ÖZDEMİR Hayrunnisa/**RUHİ** Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

ÖZTÜRK Necla, Milletlerarası Özel Hukukta Aile Kurma Amaçlı Evlilik Benzeri Yaşam Modelleri, Adalet Yayınları, Ankara, 2016.

- PERELLI-HARRIS** Brienna/**GASSEN** Nora Sánchez, "How Similar are Cohabitation and Marriage? Legal Approaches to Cohabitation Across Western Europe", *Population and Development Review*, S. 38/3, 2012, s. 435-467.
- RAULT** Wilfried, "The Intimate Orientations of the First "PACS" Couples in France", *Population-E*, C.66, S.2, 2011, s. 303-332.
- SİRMEN** Sedat Kazım, "Eş Cinsel Birliktelikler ve Bunların Kanunlar İhtilafı Hukukunda Düzenlenişi" *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.58, S.4, 2009, s. 825-879.
- STEINER** Eva, "The Spirit of the New French Registered Partnership Law - Promoting Autonomy and Pluralism or Weakening Marriage", *C.12*, S.1, 2000, s. 1-14.
- TEKDOĞAN BAHÇIVANCI** Işıl S., "Evlilik Dışı Birlikte Yaşam Modellerine Uygulanacak Hukuk", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.33, 2018, s. 623-684.
- TURGUT** Cemile, *Yapay Döllenme Taşıyıcı Annelik ve Soybağına İlişkin Hukuki Sorunlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- USTA** Sevgi, *Velayet Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- YASAN** Candan, *Milletlerarası Özel Hukukta Aynı Cinsiyetten Kişilerin Birliktelikleri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.